

#1 NEW YORK TIMES BESTSELLER

OCHRANCA

ROMÁN

*Hrozí vojna. Nepriateľ sa blíži.
Kto zachráni Atény?*

CONN IGGULDEN

TATRAN

OCHRANCA

OCHRANCA

CONN IGGULDEN

TATRAN

Z anglického originálu Conn Iggulden: PROTECTOR,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Michael Joseph, an imprint of Penguin Random House,
Londýn 2021,
preložila Lucia Halová.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2023 ako 5388. publikácia.

Vydanie I.

Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Adriana Oravcová

Jazykové redaktorky Veronika Goldiňáková, Zlata Sršňová

Technický redaktor Peter Zentko

Sadzba AldoDesign

Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

All rights reserved.

Copyright © 2021 by Conn Iggulden

Translation © Lucia Halová 2023

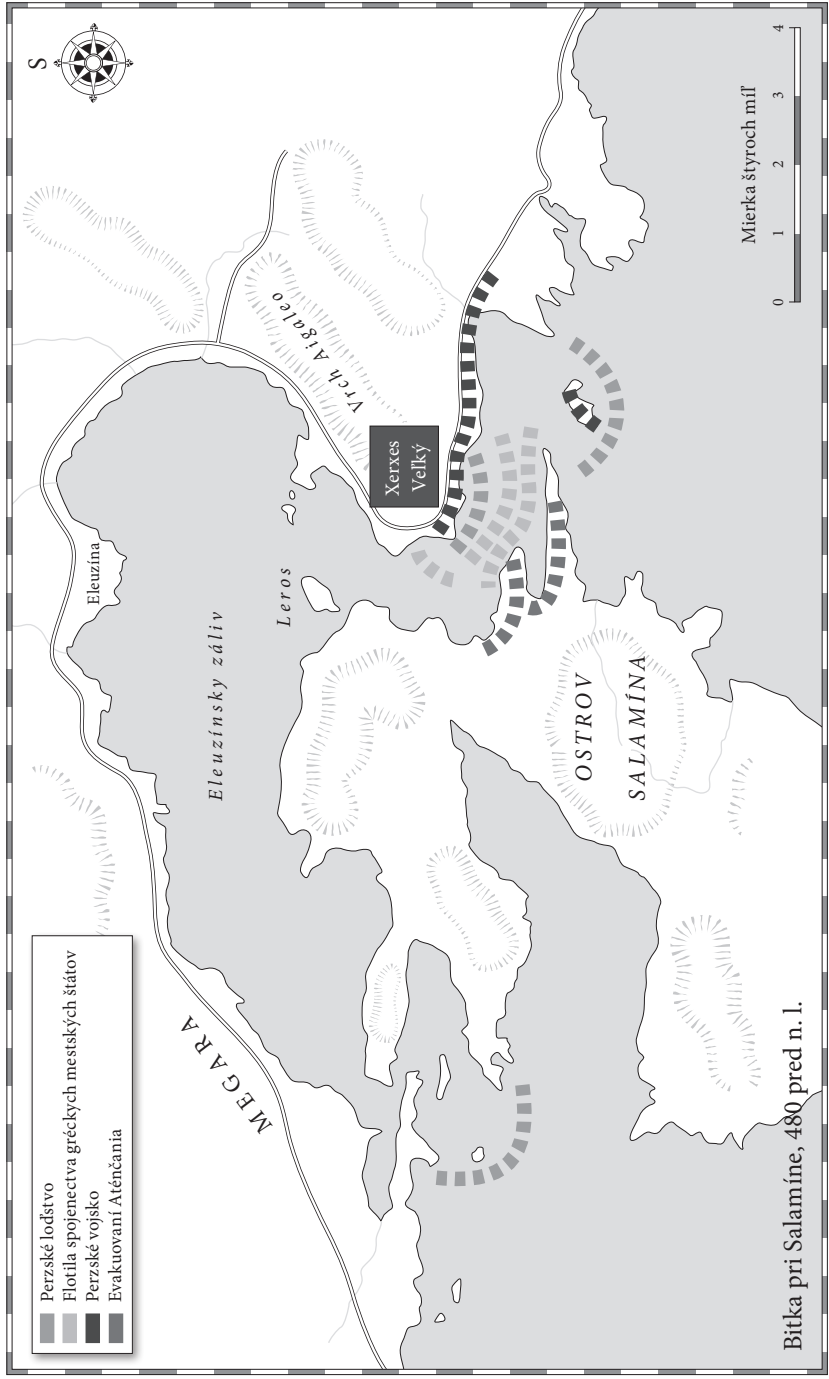
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2023

ISBN 978-80-222-1447-6

Venujem Andreovi MacEachenovi
a Mauraidovi Moranovi – sprievodcom po prírode

- Perzské loďstvo
- Flotila spojenectva gréckych mestských štátov
- Perzské vojsko
- Evakuovaní Aténčania

Bitka pri Salamíne, 480 pred n. l.

Mierka štyroch míľ

Vojenské termíny

archón	ἄρχων	vládca, vodca
epistates	ἐπιστάτης	predseda aténskeho snemu
keleustes	κελευστής	dôstojník na triére
falanga	Φάλαγξ	obrněný oddiel pechoty
lochagos	Λοχαγός	veliteľ roty
stratég	στρατηγός	generál, veliteľ
trierarchos	τριήραρχος	veliteľ triéry

Miesta

agora	ἄγορά	otvorené priestranstvo, trh
Areopág	Ἄρειος πάγος	Areon pahorok, kopec v Aténach využívaný ako súd
Plataje	Πλάταια	grécke mesto v Boiótii
Pnyx	Πνύξ	„Napchatý“, kopec, miesto stretnutí snemu v Aténach
Salamína	Σαλαμίς	aténsky ostrov
Termopyly	Θερμοπύλες	priesmyk na pobreží, kde zahynul kráľ Leonidas

Postavy

Agarista	Ἀγαρίστη	manželka Xantippa
Arifron	Ἄριφρων	najstarší syn Xantippa a Agaristy
Aristeides	Ἀριστείδης	stratég, archón eponymos v roku 489 pred n. l.
Eleni (Helena)	Ἑλένη	dcéra Xantippa a Agaristy
Epikleos	Ἐπικλέος	priateľ Xantippa
Kimón	Κίμων	syn Miltiada
Kleistenes	Κλεισθένης	aténsky zákonodarca
Leotychidas	Λεωτυχίδας	spartský kráľ
Perikles	Περικλῆς	syn Xantippa a Agaristy
Teisamenos	Τισαμενός	veštec
Temistokles	Θεμιστοκλῆς	archón eponymos v roku 493 pred n. l.
Xantippos	Ξάνθιππος	stratég, vodca
Xerxes	Ξέρξης	kráľ Perzie

Aténske fýly

Erechtejci	Ἐρεχθίδες
Aigejci	Αιγηῖδες
Pandionijci	Πανδιονίδες
Leontijci	Λεοντίδες
Akamantijci	Ἀκαμαντίδες
Oinejci	Οἰνηῖδες
Kekropijci	Κεκροπίδες
Hippotontijci	Ἴπποθοντίδες
Aiantijci	Αἰαντίδες
Antiochijci	Ἄντιοχίδες

PRVÁ ČASŤ

Ako niet dôverných úmluv medzi levmi a ľuďmi,
tak ani vlci a baránky nemajú zmýšľanie svorné.

Homér: *Ilias*, 22. spev, 262 – 263

1

Perzský kráľ sa zahľadel do srdca Atén.

Na zátylok mu pražilo slnko, ale povieval teplý vánok a prinášal sladkastú vôňu hniloby a mora. Xerxes zavrel oči a zhlboka dýchal, cítil pokoj. Veľké trhovisko, chrámy, ulice s domami, dielňami a hostincami – všetko zívalo prázdnotou. Pôsobilo to priam intímne. Mal pocit, akoby sedel pri ženskom stolíku s líčidlami, otváral maličké zásuvky a odhaľoval skryté tajomstvá.

Pobiehajúci vojaci patrili k jeho vojsku. Prehľadali Atény z jedného konca na druhý, každú zásobáreň, obchod či opustený dom. Jediní Gréci, ktorých tam našli, bola hŕstka ohlúpnutých starcov, vlastné rodiny ich nechali napospas osudu. Slepí a bezzubí sa neveriacky, nervózne chichotali, keď začuli neznáme hlasy perzských vojakov. Xerxovi boli nanič. Zabili ich rýchlo ako túlavé psy. Bola to priam rana z milosti.

Veliteľ Mardonios, pohrúžený do vlastných myšlienok, kráčal tri kroky za Veľkým kráľom. Spolu s Xerxom zažili pri vstupe do Atén zvláštny pocit, akoby to tam spoznávali. Pred ich očami zrazu ožili miesta a prírodné scenérie z nespočetných starých správ a opisov. Napríklad Akropola, pieskovcový zráz po ich ľavej strane, strážkyňa celého mesta, alebo bledá skala Areopágu, kde sa už stáročia schádzala rada aténskych aristokratov.

Xerxes uvidel pred sebou pahorok Pnyxu, stromy na ňom pôsobili ako čepele a po bokoch naň viedli biele schody. V bežných časoch sa tam schádzal, radil a dohadoval snem, ktorý neuznával žiadneho kráľa ani tyrana. Rád by videl všetkých tých mužov, ktorí sa tak horlivo zaoberajú svojimi triviálnymi zákonmi. No v ten deň tam iba pofukoval vetrík. Obyvatelia Atén ušli dolu do prístavu, odkiaľ ich lode prevezú cez hlbokú vodu do bezpečia. Odmietli sa vydať napospas jeho

vojsku, odmietli sa poučiť z následkov svojej arogancie a radšej pred ním utiekli.

Xerxes prechádzal ulicami, dvere na domoch boli vyvalené a všetky zvuky sa vracali s ozvenou. Až na niekoľko mačiek, čo sa vyhrievali na strechách, tam jeho Nesmrteľní predstavovali jediné živé bytosti. Stáli v dlhých plátových plášťoch, kadere na brade mali naolejované, až sa im leskli, a sami vyzerali ako sochy. Veľký kráľ ich miloval rovnako ako jeho otec – ako obľúbené deti či cenené lovecké psy, lebo predstavovali jeho štít aj ozdobu jeho vlády. Polovicu z nich mu pozabýjali mäsiari v červených plášťoch pri Termopylách. Nesmrteľní sa z tej rany ešte nespamätali, hoci nakoniec sa im podarilo cez priesmyk preraziť. Xerxes sa rozhodol vziať na vedomie iba ich konečné víťazstvo, naďalej si ich držal ako svojich strážcov a poctil ich svojím požehnaním. Tých päťtisíc, ktorí prežili, utrhlo mnohé poranenia a jazvy, ale pohľad na posledného zabitého Spartana ich posilnil. Nesmrteľní sa v tom priesmyku nedali zlomiť. No dovtedy verili, že sú neporaziteľní, že na svete sa nenájde protivník, ktorý by im bol roveň. Xerxes videl, ako ich to vyľakalo, nemohli tomu uveriť. Pri Spartanoch si pripadali bezmocní.

Xerxes dokonca uvažoval, či ich jednotku nestiahne z bojov a nevyradí ju zo svojho predvoja. Velil im obrovský chlapisko – Hydarnes. Ten s tvárou v prachu prosil za Nesmrteľných, tvrdil, že potrebujú zotrvať v činnosti, inak dostanú priveľa priestoru na rozmýšľanie a zapália sa ako skazená rana. Xerxes s ním súhlasil. Česť nemožno udeliť. Treba si ju získať obetou a náročnou službou.

Na konci ulice pri opustených hrnčiarskych kruhoch sa menilo svetlo, bolo jasnejšie a priezračnejšie než v okolitých uliciach. Xerxes vstúpil na slávne aténske trhovisko – agoru. Stáli tam sochy predstavujúce desať fýl, aj s kamennými tabuľami, ktoré sa mali čítať nahlas. Nešiel sa pozrieť zblízka, ale predpokladal, že aspoň niektoré z nich varujú pred jeho príchodom. Pri tej predstave sa nadýmal pýchou.

Zdvihol hlavu, keď sa nad ním ozval jastrab, jeho volanie sa zreteľne nieslo v pokojnom vzduchu. Vo veľkých kruhoch plachtil nad mestom a Xerxes videl, ako obracia hlavu a hľadá korisť. V bežný deň by taký zvuk zanikol vo vrave a lomoze. No teraz akoby kráľ sedel na vrchole hory a všetka činnosť sa zastavila. To je zázrak vojny, pomyslel si, čosi také obyčajní muži a ženy nikdy nezažijú.

„Prisahal som, že tu budem stáť, Mardonios,“ zamrmlal. Jeho hlavný veliteľ len prikývol, vycítil, že kráľ nečaká odpoveď. „Sľúbim som otcovi, že dokončím, čo on začal, že privediem vojsko presne na toto miesto. Prisahal som, že potrestám Aténčanov za to, ako sa vysmiali našim vyslancom a odmietli nám ponúknuť zem a vodu. Otec im dal veľa príležitostí, aby pred ním pokľakli, ale oni všetky odmietli. Sami sú si na vine. A predsa, keď tu stojím...“ Potešene pokrútil hlavou. Mardonios sa usmial a kráčal ďalej. Veru, v takýto deň nie je nič nemožné.

Nad mestom sa týčila Akropola a zaplňala výhľad, nech ste upreli oči kamkoľvek. Xerxes tam videl chrámy, niektoré s dreveným lešením na múroch a nedostavaných stĺpoch, všetko na počesť gréckych božstiev. Vyzvedači mu ich podrobne opísali vrátane pamätníka bitky pri Maratóni, ktorá sa odohrala pred desiatimi rokmi. Vedel, ako toto grécke víťazstvo nad Peržanmi bolelo jeho otca. Zničilo mu ducha, azda dokonca viedlo k jeho chorobe, ktorá ho vytrhla z tohto sveta, pričom stratil polovicu hmotnosti a všetku silu. Pri tejto predstave v ňom vzbĺkol hnev. Nenechá tu kameň na kameni!

Zastal, vyrušil ho pohyb hore na brale.

„Veliteľ... sú tam ešte nejakí ľudia?“

Mardonios si zaclonil oči a pozrel nahor.

„Niekoľko desiatok, výsosť. Niejakí kňazi, pokiaľ viem. Dostaneme ich stade.“

Nepovedal však kráľovi, že tí vyziabnutí starci zahatali hlavnú cestu na Akropolu. Navyše sa vyzbrojili starými zbraňami, ktoré očividne zvesili zo stien chrámu. Boli to len otravné muchy, no nepodarilo sa im vyhnať ich odtiaľ pred príchodom mladého kráľa do mesta. Mardonios však túžil vytrhnúť Xerxa z pochmúrnej nálady.

Ten sa zrazu zahľadel na Areopág ani nie sto krokov pred nimi. Bez slova sa rozbehol k úpätiu kopca a v návale mladíckej energie sa pustil hore schodmi. Keď zastal na veľkej ploche návršia, ani sa veľmi nezadýchal.

Aténski aristokrati sa tu stretávali už stáročia. Kráľ položil nohu na najvyššie miesto a zadíval sa na Akropolu týčiacu sa pred ním. Pri nej vyzeral aj Areopág ako trpaslík.

Mardonios bol v dobrej kondícii, zocelený mesiacmi pochodov. Ani sa nezadýchal, keď stúpал nahor. Xerxes mu kývol hlavou. Mal dobrú

náladu, mohol sa do sýtosti prechádzať po posvätných miestach nepriateľa.

Mardonios prižmúril oči, zahľadel sa na pohyb na Akropole a snažil sa rozoznať, čo sa tam deje. Veľmi sa však neznepokojoval.

„Výsosť, poslal som celú tisícku, aby vyliezli na skalú zozadu. A na úpäti schodov sú ďalší muži, aby odpútali pozornosť Grékov tým, že ich zasypú šípami. Vidiš ich? Zvyšok sa vrhne na obrancov, len čo vyjde nahor.“

„A potom ich príkladne potrestaj!“ povedal Xerxes. „Veľmi ma tým potešíš, veliteľ. Urob to tak! Vystav ich telá, nech to vidia ich bohovia!“

„Ako si želáš, výsosť.“

Mardonios videl, ako sa mladý kráľ pomaly obrátil, vychutnával si pohľad z výšky. Na juhozápade sa rozprestieralo tmavé more a Xerxes žmúril do diaľky. Akropolu mal za chrbtom.

„Nebudem tu vyčkávať, Mardonios,“ prehovoril. „Chcem zísť dolu k moru a sledovať, ako moja flotila zničí všetky ich nádeje. Dám toto mesto vypáliť. Vyzerá to tu vcelku sucho, predpokladám, že sa oheň bude šíriť jedna radosť.“

Zahľadel sa na drevené stánky s plátennými strechami na trhovisku o niekoľko ulíc ďalej. Bolo oveľa menšie, než si predstavoval. Jeho rozmery mu v mysli nafúkli zločiny tamojších obyvateľov.

Trh jednoznačne ľahne popolom, ako aj ulice z tehál a malty i strechy zo šindľov a starého dreva. Xerxes sa usmial pri predstave uhlíkov vyletujúcich do vzduchu a šíriacich sa ďalej. Chcel obrovský požiar, celé mesto v plameňoch. Chcel, aby Gréci videli stúpať dym a vedeli, že svoje milované Atény neubránili, že im ich vyplienili, zvrhli a potupili.

„Mardonios, prines mi faklu!“ povedal veliteľovi.

S jasným pohľadom sledoval, ako veliteľ zapískal na čakajúcich sluhov, ktorí boli vždy poruke, aby splnili každý pánov rozmar. Keď pochopili, čo treba, jeden z nich sa pustil liezť po skale a nervóznymi prstami kresal pazúrikom a ocieľkou. Bol skúsený, škrtal iskry nad chumáčom v skrčenej dlani, potom priložil rozhárajúci sa plamienok k palici obalenej v plátne napustenom olejom a smolou. Keď sa chytila, oheň prskal, praskal a priťahoval pohľady. Sluha si ľahol na zem, takže sa mu prach prilepil na kožu.

Mardonios vykročil za kráľom nadol, akoby Xerxes viedol sprievod. Oheň, ktorý kráľ niesol, sa ťahal ako čierna stuha a zanechával stopu vo vzduchu, kým zoskakoval schod za schodom až na ulicu pod pahorkom.

Po dlhom lete bolo mesto suché. Xerxes zdvihol fakľu a priložil ju ku streche, oheň zaraz preskočil na drevené laty pod šindľami. Každým dotykom sa širil, a kde sa uchytil, odtiaľ sa vinuli tenké prúžky dymu. Niektoré šindľe v tej horúčave pukali, znelo to priam ako hudba. Xerxes sa rozosmial, vykročil a prikladal oheň ku každému domu, ktorý míňal. Na konci ulice sa obrátil, zastal v strede cesty a sledoval, ako sa dymové kúdoly spájajú a dvíhajú čoraz vyššie, už dýchali samostatne, požiar si už žil svojím životom.

Mardonios nasledoval kráľa. Ťažko bolo odolať jeho mladistvému úsmevu, prostej spokojnosti s vlastným dielom. Keď Xerxes hodil zapálenú fakľu, Mardonios ju chytil.

„Veliteľ, dokonči, čo som začal!“ prikázal kráľ. „Vyhlásil som, že v tomto meste nezostane kameň na kameni. To majú za to, že odmietli môjho otca. Vypál ho do tla! Ja idem k lodiam. Chcem vidieť, ako rozdrvíme aténsku flotilu. Ďakuj mi, že som sa s tebou o túto poctu podelil! Tento deň si budeš pamätať do konca života.“

Mardonios sa so sklonenou hlavou díval, ako kráľ odchádza k moru. Keď si uvedomil, že to myslí vážne, stisol ústa do tenkej čiary a prudkými gestami naznačil tuctu strážcov a šesťdesiatim lukostrelcom, aby utekali za ním. Zapískal, že potrebuje podporu, a jeho hvizd sa niesol až k hlavnému vojsku. Jeho muži mu oznámili, že v meste nečíhajú žiadne hrozby, ale čo vonku za múrmi? Čo ak cesta k prístavu nie je bezpečná? Čo ak tam zostal nejaký fanatik, aby prepadol a zabíjal Peržanov? Nemôže predsa dopustiť, aby Xerxa vo chvíli triumfu prebodol akýsi niktoš!

Mardonios si prechytí horiacu fakľu do druhej ruky, vánok mu privieval plameň do očí. Ak niekedy pochyboval, či veľký boh Ahura Mazda požehnal kráľovskú rodinu, dnes nemal najmenšie pochybnosti. So Xerxom pochodovali a plavili sa celé mesiace, aby sa dostali až sem, a priviedli so sebou také obrovské vojsko a flotilu, že dosiahnu všetko, čo si zaumienia.

Zamračil sa pri spomienke na namáhavý prechod po moste z lodí